

RESTORANLARDAKİ KAPALI ÇOCUK OYUN ALANLARINI FİZİKSEL ÇEVRE KOŞULLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME EVALUATION OF PHYSICAL ENVIRONMENTAL CONDITIONS OF INDOOR CHILDREN'S PLAY IN THE RESTAURANTS

Filiz TAVŞAN*
Semiha İSMAİLOĞLU**
Büşra ERGUN***

Öz

Oyun ve oyun alanları çocukların gelişiminde oldukça büyük bir öneme sahiptir. Oyun alanları çocukların eğlenceli vakit geçirdiği, enerji harcadıkları ve sosyal açıdan kendilerini geliştirdikleri mekanlardır. Bu anlamda oyun alanlarının sahip oldukları fiziksel koşullar önem kazanmaktadır. Bu çalışma kapalı oyun alanlarının sahip olması gereken fiziksel çevre koşullarının önemine vurgu yapmayı amaçlamaktadır. Gastronomide çocuk oyun alanları, çocuk oyun alanlarının fiziksel çevre koşullarının yeterliliği ve ebeveynlerin koşullar hakkındaki görüşleri çalışmanın ana konusudur. Çalışmada Trabzon ili Akçaabat ilçesindeki restoranların kapalı oyun alanları incelenmiştir. Çalışma kapsamında kapalı oyun alanlarında yerinde tespit çalışması ve anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışması, kapalı oyun alanına sahip 5 restoranda 100 anneye uygulanmıştır. Bu anketlerden elde edilen bulgular özetlenmiş ve yerinde tespit çalışmasından edinilen veriler doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gastronomi, Restoran, Kapalı Oyun Alanları, Fiziksel Çevre Koşulları.

Abstract

Game and playgrounds have a fairly large reserve in the development of children. Playgrounds are places where children spend a lot of fun, spend energy and develop themselves socially. In this sense, the physical conditions that playgrounds possess are gaining importance. In this study, it is aimed to emphasize the importance of the physical environment conditions that closed playgrounds should have. Gastronomic children's playgrounds, the adequacy of the physical environment of children's playgrounds and the parents' views on these conditions is the main topic of study. The physical environment conditions of indoor play areas of the restaurants in the province of Trabzon province Akçaabat have been studied. In the scope of the study, on-site detection and survey studies were applied in indoor play areas in restaurants. The survey was carried out with them because they were more interested in children and more attention to the environment. The questionnaire was applied to 100 mothers in 5 restaurants with indoor playground. The findings obtained from these surveys were summarized and evaluated in the light of the data obtained from the onsite detection study.

Keywords: Gastronomy, Restaurant, Indoor Play Areas, Physical Environmental Conditions.

1. GİRİŞ

Oyun sağlıklı, sosyal, fiziksel ve zihinsel olarak çocuğun gelişimi için başlıca bileşen ve çocuğun yaparken öğrendiği, sosyal ve fiziksel çevreyle uzlaştığı bir işlemdir (Uluğ, 2007). Oyun ve onun aracı oyuncak çocuğun hayatının önemli bir kısmını oluşturur; kişilik ve yeteneklerini geliştirmesine fırsat yaratarak onu erişkin dünyasına hazırlar (Egemen vd., 2004: 39-42). Çocuk oyun oynadıkça duyguları keskinleşir, yetenekleri serpilir, becerileri artar. Çünkü oyun, çocuğun en doğal öğrenme ortamıdır. Duyduklarını, gördüklerini sınavı, denediği, öğrendiklerini pekiştirdiği bir deney odasıdır. Oyun, çocuğun özgürlüğüdür (Yörükoğlu, 2002).

Çocuğun eğitiminde ve kişilik gelişiminde oyun önemli bir yer tutmaktadır. Çocuk için çok ciddi bir uğraş olan oyun aynı zamanda bir eğlence, gelişim ve eğitim kaynağıdır. Çocuk, oyun yoluyla sevincini, nefretini, sevgi arayışını ve saldırganlık gibi duygularını dışa vurabilmektedir. Çocuğun yaşamında önemli bir yeri olan oyun, çocuğun çevresi ile ilişki kurmasına, duygu ve düşüncelerini yansıtmasına yardımcı olabilmektedir (Aral, 2000: 15-17)

Çocuklarda öğrenmenin gerçekleşmesinde oyunun büyük öneme sahip olduğu bilinmektedir. İnsanın hayatına yön veren okul öncesi dönemde oyun, çocuklara doğal öğrenme ortamları sunarak çocukların sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel yönden gelişimlerini sağlamaktadır. Oyun etkinlikleri

* Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü

** Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi İç Mimarlık Bölümü

*** Yüksek İç Mimar, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü

sayesinde çocuk; nesnelere tutma ve kullanma, bedenini kontrol etme, nesnelere işleyiş tarzlarını kavrama yeteneği kazanır ve iletişim becerilerini geliştirir. (Jones, 2007: 5). Çocuk, oyun yoluyla sevincini, nefretini, sevgi arayışını ve saldırganlık gibi duygularını dışa vurabilmektedir. Çocuğun yaşamında önemli bir yeri olan oyun, çocuğun çevresi ile ilişki kurmasına, duygu ve düşüncelerini yansıtmaya yardımcı olabilmektedir (Aral ve Baran, 2000: 15).

Oyun potansiyeli üzerinde mekânın etkisi vardır. Mekân bilincinin oluşması, algı ve motor gelişiminin uyarılması için çocuk çeşitli mekânları deneyimlemelidir. Çocuğun mekân duygusuna sahip olabilmesi için üstünde-altında, içinde-dışında, açık-kapalı, sağ-sol, yakın-uzak gibi çeşitli kavramları öğrenmesi gerekir. Biçimlerin, dokuların, renklerin, tasarımların ve seslerin tekrarı çocukların öğrenmesini sağlamak için önemlidir. Gerçekte her mekân ve her ortam eğitim için bir potansiyele sahiptir. Bir oyun alanı çocuğa biçim, boyut, sayı, parçalar arası ilişki vb. gibi kavramları geliştirmesi için yardımcı olmalıdır (Tekkaya, 2001).

Oyun alanı, çocuğun sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişim ve eğitimi için esas olan aktivitelerini desteklemek için tasarlanmış mekânsal bir eğitim çevresidir. Oyun mekânı farklı etkinliklerle, yaratıcı oyunlar, doğal elemanlarla oyunlar, su ve kum oyunları, sessiz oyunlar, paylaşılan açık-alan oyunları gibi farklı oyun türlerine olanak sağlamalıdır. İyi tasarlanmış, iyi yönetilen bir oyun çevresi çocuklara motor becerilerin geliştirilmesi, sosyal gelişim, öğrenme, karar verme, fantezi oyun, eğlenmek için oyun oynama gibi gelişim fırsatları tanımaktadır (Al-Qudah, 2003).

Çocuklar oynarken sosyal ve fiziksel çevreyle tanışmakta; oyunla yeteneklerinin farkına varıp paylaşma, yardımlaşma, sorumluluk alma ve kurallara uyma alışkanlığı edinmektedir. Çocukların olaylara bakışları ve davranışları oyunla gerçeklik kazanmaktadır (Heseltine ve Holborn, 1987; Blakely, 1994). Oyunların seçiminde sahip olunan mekân ve araçların özelliklerinin ne olduğu da büyük önem taşır (Bal, 2005). Çocuk oyun alanları çocukların sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişimi ile eğitimi için esas olan aktivitelerini desteklemek için tasarlanmış mekânsal bir eğitim ortamıdır. Çocukların sosyalleşme, yaşam ortamları ile doğa arasında ilişki kurma, eğlenme ve dinlenmelerini sağlama yönünden önem taşıyan bu alanlar, kentsel açık-yeşil alan sistemi içerisinde önemlidir (Powell, 2005). Kısacası, çocuğun gelişimindeki olumlu yararlarından dolayı çocuk oyun alanları da bireylerin hayatında ve kent tasarımında vazgeçilmez alanlardır (Gür ve Zorlu, 2002).

Oyun alanları, çocukların fazla enerjilerinin kabul edilebilir bir şekilde harcaması bakımından olumlu benlik gelişimi, yeteneklerin keşfedilmesi, çocuğun öz güven ve başarısı, gücünü kontrol edebilmesi, bilişsel, bedensel, psikolojik vb. gelişimleri açısından büyük önem taşımaktadır (Ünal, 2009). Çocuk psikologlarının ve doktorlarının ortak kanısı, dış mekândan yoksun kapalı alanlarda oyun oynamanın çocukların zihinsel, fiziksel ve sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkilediğidir. Bu nedenle Çocukları Şiddetten Koruma Ulusal Birliği (NNSPCC) gibi kuruluşlar yerel yönetimlere çocukların güven içinde oyun oynayabilecekleri iyi tasarlanmış park alanları oluşturma çağrısında bulunmaktadır (Aksoy, 2013).

Kapalı oyun alanları tıpkı kapalı spor salonları gibi işlev görmekte ve her türlü hava koşuluna karşı çocukların eğlence ve öğrenme ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Tavşan, 2017). Kapalı oyun alanları alışveriş merkezi, restoranlar gibi mekanlarda yoğunluk göstermektedir. Ebeveynlerin bireysel zaman geçirmek istedikleri zaman dilimlerinde çocuklarının da eğlenceli ve faydalı vakit geçirmeleri amacıyla kapalı oyun alanları yapılmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Kapalı çocuk oyun alanı örnekleri (Tavşan Arşivi, 2015)

İşlevlerine bağlı olarak kapalı oyun alanları; eğlence, kültür, sağlık, konaklama, eğitim, spor, kültür, ticaret ve gastronomi olarak sınıflandırılmaktadır. Ayrıca zaman geçirmek / hafta sonunda eğlence için ücretli olan kapalı oyun alanları alışveriş merkezleri ve jumping; ücretsiz oyun alanları ise marketler, hastaneler, çocuk kültür merkezleri, oteller, okul öncesi eğitim, fast-food mağazaları, muayeneler, poliklinik, kütüphane, mağaza ve konut gibi yerlerde (Tavşan, 2017).

Mekân tasarımında kullanıcılar gereksinimlerini karşılamak için optimum konfor koşullarının sağlanması gerekmektedir. İç mekân konfor koşulları, sürdürülebilir gelişmenin temel amaçlarının başında gelen “yüksek yaşam kalitesinin sağlanması” için önemli gerekliliklerinden biri olarak nitelendirilebilir (Sezer, 2015: 197-208). Fiziksel çevre koşullarının kontrol altına alınması, kullanıcı konforunu istenilen düzeye çıkararak mekân kalitesini belirlemektedir. Fiziksel çevre koşullarına tasarım sürecinde dikkat edilmesi maksimum konfor sağlarken kullanıcıların minimum düzeyde enerji harcanmasını sağlamaktadır (Yüksel, 2018: 108-116). Fiziksel çevre koşulları, görsel konfor, işitsel konfor ve ısısal konfor olmak üzere 3 grupta ele alınmaktadır. Görsel konfor, doğal ve yapay aydınlatma, renk, doku, malzeme vb.; işitsel konfor, gürültü, ses yalıtımı; ısısal konfor ise havalandırma, nem, hava kalitesi, ısıtma gibi çevre koşullarını içermektedir. İç mekânlarda hem kullanıcıların gereksinimlerini sağlamak hem de optimum konfor koşullarını oluşturmak için fiziksel çevre koşullarının gerekli niteliklerde olması gerekmektedir. Böylelikle kapalı oyun alanlarındaki koşullar düşünüldüğünde çocukların minimum enerji harcayacağı, sağlıklarına olumsuz yönde etmeyen ve güvenilir alan tasarımları sağlanacaktır.

2. YÖNTEM

Çalışmanın amacı, restoranlardaki kapalı oyun alanlarında fiziksel çevre koşullarının (görsel konfor, ısısal konfor ve işitsel konfor) önemine vurgu yapmaktır. Çalışma kapsamında kapalı oyun alanlarının fiziksel çevre koşullarının yeterliliği, annelerin mevcut durum ile ilgili düşünceleri bağlamında değerlendirilmiştir. Çalışmanın anneler ile yapılmasının ana nedeni çocuklar ile daha yakından ilgilenmeleri ve onlarla daha sık beraber olmalarıdır. Çalışmada yöntem olarak mevcut durumun belirlenmesi için yerinde tespit çalışması ve anneler ile kapalı oyun alanlarının fiziksel çevre koşullarına ilişkin anket çalışması yürütülmüştür.

Çalışmada ilk olarak Akçaabat ilçesinde çocuk oyun alanları bulunan restoranlar tespit edilip fotoğrafları çekilmiştir. Akçaabat'ta 7 (yedi) adet restoranda çocuk oyun parkı olduğu saptanmıştır. Restoranların hem açık hem kapalı çocuk oyun alanı olma, en yoğun restoranlardan olma, en yaygın geçiş yerlerinde yer alma gibi özellikleri göz önüne alınarak 5 (beş) tanesi uygulama alanı olarak seçilmiştir (Tablo 1). Araştırmada yerinde tespit amacıyla kimlik kartları oluşturulmuştur. Buna bağlı olarak kapalı oyun alanlarının fiziksel çevre koşullarına ilişkin mevcut durumun tespiti yapılmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında, annelerin restoranlardaki çocuk oyun alanlarının fiziksel çevre koşullarına ilişkin görüşlerinin alınması amacıyla anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket çalışması öncesinde 20 kişilik anne grubu ile pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışmanın ardından elde edilen veriler doğrultusunda anket soruları gözden geçirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Sonuç olarak her restoranda 20 anneye olmak üzere toplamda 100 denek ile anket çalışması tamamlanmıştır.

Tablo 1. Akçaabat ilçesi restoranlarında örneklem grubunun belirlenmesi

RESTORANLAR		A	B	C	D	E	F	G
Çocuk Oyun Mekânı	Kapalı	●	●	●	●	●		
	Açık			●	●		●	●

Anket çalışmasının birinci bölümde katılımcıların bazı demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular, ikinci bölümde ise oyun alanlarının fiziksel çevre koşullarına ilişkin sorulara yer verilmiştir. Anketin ikinci bölümünde sorular beşli Likert tipi ölçek ile derecelendirilmiştir. Bu doğrultuda annelerin memnuniyet düzeylerini “hiç memnun değilim” =1 ve “tamamen memnunuz” =5 arasında değerlendirmeleri istenmiştir. Anketin gerek içerik gerekse anlaşılabilirlik açısından uygunluğu, uzman görüşü alınarak ve ön uygulama yapılarak kontrol edilmiştir. Ayrıca, ankete ilişkin faktör ve güvenilirlik analizleri de gerçekleştirilmiştir.

Çalışma alanı, Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan Trabzon ili 4.685 km² yüzölçümüne sahip olup doğuda Rize, güneydoğuda Bayburt, güneyde Gümüşhane, batıda Giresun illeri, kuzeyde de Karadeniz’le çevrilidir. Akçaabat, Trabzon'un 13 km batısında ve deniz kenarında kurulmuş bir ilçedir. Çalışmanın örneklem grubu; Trabzon ili Akçaabat ilçesinde bulunan restoranlardaki kapalı çocuk oyun alanlarıdır. Örneklem grubunun seçimini, çocuk oyun alanı bulunan restoranların çoğunluğunun Akçaabat'ta olması belirlemiştir. Ayrıca Trabzon'daki restoranların büyük bir bölümü Akçaabat'ta yer almakta ve bu mekânlardan Akçaabat köftçisi olan restoranlar içlerinde en fazla rağbet gören ve hafta sonları yoğunluğun fazla olduğu mekânlardır.

Çalışma alanlarından A restoranı 18-20 m² alana sahiptir. Kapalı oyun alanlarının duvar yüzeyleri kauçuk ve duvar kâğıdı ile kaplıdır. Alanın zemin malzemesi kauçuk olup tavan yüzeyi cam bir strüktürden oluşmaktadır. Duvar yüzeyleri yeşil; zemin yüzeyi sarı-kırmızı-mavi rengindedir. Oyun alanında kullanılan

oyun elemanları plastik esaslı malzemedendir. B restoranındaki kapalı oyun alanında duvar yüzeyleri duvar kâğıdı ve döşeme yüzeyi halı ile kaplıdır. Duvar yüzeyleri beyaz; zemin yüzeyi turuncu ve tavan yüzeyi beyaz renktedir. Mekânda kullanılan bütün oyuncaklar plastik esaslı malzemedenden üretilmiştir. C restoranındaki kapalı oyun alanının ise malzeme olarak duvar kâğıdı ve halı bulunmaktadır. Zemin malzemesi turuncu; tavan yüzeyi beyaz ve duvarlar beyaz renge sahiptir. D restoranındaki oyun alanında duvarlarda boya ve duvar kâğıdı vardır. Döşeme ise halı ile kaplanmış ve rengarenktir. Duvar yüzeylerindeki malzemeler beyaz-mavi tonlarında; tavan yüzeyi de beyaz renktedir. Bu oyun alanında da kullanılan oyun elemanları plastik esaslıdır. Son olarak E restoranındaki oyun alanı da duvar yüzeyi ve zemin döşemesi kauçuk malzeme ile kaplıdır. Zemin yüzeyindeki malzemeler turuncu-yeşil renklerinde; tavan yüzeyi ise beyaz renktedir. Genel olarak bütün restoranlarda kullanılan oyuncaklar plastik esaslı malzemedendir. Restoranlardan A, C ve D'de güvenliğin sağlanması için kapalı oyun alanlarında kamera bulunmaktadır. Ayrıca A ve C'deki oyun alanlarında çocuklarla ilgilenmesi için görevli personel yer almaktadır. Oyun alanlarından A ve C iki günde bir; E haftada bir ve B ile D haftada iki defa temizlenmektedir.

Bu nedenlerle çalışma kapsamında anket uygulaması hafta sonu restoranlarda ailelerin yoğunlukta olduğu ve sıcak havalara başlamasıyla nemin artış gösterdiği Nisan ayında gerçekleştirilmiştir. Nisan ayında Trabzon ilinde iklime bağlı olarak ortam sıcaklıkları artarken nemli bir bölgede yer alması ısısal konforun sağlanması açısından dikkate alınmıştır. Ayrıca havanın aydınlık ve güneşin bol olduğu zaman dilimleri de göz önünde tutulmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Trabzon Akçaabat 2017 yılı sıcaklık ve nem değerleri

Aylar	Minimum sıcaklık	Maksimum sıcaklık	Nem
Ocak	5°C	11°C	73%
Şubat	5°C	10°C	71%
Mart	6°C	12°C	73%
Nisan	9°C	14°C	79%
Mayıs	13°C	19°C	80%
Haziran	18°C	23°C	78%
Temmuz	21°C	26°C	75%
Ağustos	23°C	28°C	74%
Eylül	19°C	24°C	74%
Ekim	15°C	20°C	75%
Kasım	10°C	16°C	71%
Aralık	6°C	12°C	70%

3. BULGULAR

Çalışmanın bulguları, katılımcıların kapalı çocuk oyun alanlarına ilişkin düşünceleri ve yerinde tespit çalışmasında elde edilen verilerden oluşmaktadır. Çalışma kapsamında değerlendirilen restoranlar gizlilikleri ve mekân sahiplerinin istekleri doğrultusunda isim belirtilmeksizin A, B, C, D ve E olarak kodlamalarla gösterilmiştir.

Çalışma alanı olarak seçilen 5 restorandan 4 tanesinde sadece açık çocuk oyun alanı mevcut iken, 1 tanesinde hem açık hem de kapalı çocuk oyun alanı mevcuttur. Bu oyun alanlarının büyüklükleri 20-40 m² arasında değişmektedir. Restoranların 3 tanesinde çocuklarla ilgilenen görevli bireyler olduğu ve kapalı ve açık oyun alanlarında oyun elemanı olarak; kaydırak, salıncak, top oyun alanı, oyun evi, masa ve sandalye, şişme oyun alanı, araba, minder/oturma alanı ve tv köşesi bulunduğu tespit edilmiştir.

Restoranlardaki kapalı çocuk oyun alanlarında yapılan yerinde tespit çalışmalarında görsel, ısısal ve işitsel konfor koşullarına ilişkin veriler elde edilmiştir. Bu bağlamda çalışma kapsamında incelenen bütün restoranlarda doğal ve yapay aydınlatmadan faydalandığı görülmüştür. Isısal konforu sağlamak için doğal havalandırma kullanıldığı fakat sadece C restoranında yapay havalandırma amacıyla klima kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca C hariç bütün restoranlarda kaloriferle ısınmanın yapıldığı anlaşılmıştır. Çalışma yapılan restoranların hiçbirinde ses yalıtımı için herhangi bir önlem alınmadığı belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Restoranların fiziksel çevre koşullarına ilişkin bilgiler

RESTORAN	Fiziksel Çevre Koşulları	GÖRSEL KONFOR (Aydınlatma)		İSİSAL KONFOR (Havalandırma/Isıtma)				İŞİTSEL KONFOR (Ses yalıtımı)	
		Doğal	Yapay	Doğal	Yapay	Isıtma		Dış	İç
	Araç/Elemen	Pencere	Floresan	Pencere Kapı	Klima	Kalorifer	Klima	-	-
A									
B									
C									
D									
E									

Çalışma kapsamında 100 anne yapılan anket çalışmasında çocuk oyun alanlarının fiziksel çevre koşullarına ilişkin memnuniyet düzeylerine her restoran için ayrı ayrı bakıldığında A restoranındaki annelerin, %45'inin aydınlatmadan, %25'inin havalandırma ve ısıtmadan, %10'unun ses yalıtımı ve akustikten memnun olduğu görülmüştür (Tablo 4).

Tablo 4. A restoranındaki annelerin fiziksel çevre koşullarından memnuniyet düzeyleri (% olarak)

Fiziksel Çevre Koşulları	Hiç memnun değilim	Az memnunum	Orta memnunum	Memnunum	Çok memnunum
Aydınlatma	0	15	35	45	5
Havalandırma	5	45	25	25	0
Isıtma	15	35	20	25	5
Ses yalıtımı	30	20	40	10	0
Akustik	35	25	30	10	0

B restoranındaki annelerin memnuniyet düzeylerine bakıldığında, %45'inin ısıtma sisteminden, %30'unun aydınlatmadan, %20'sinin havalandırma koşullarından, %15'inin ses yalıtımından ve %5'inin akustikten memnun olduğu görülmüştür (Tablo 5).

Tablo 5. B restoranındaki annelerin fiziksel çevre koşullarından memnuniyet düzeyleri (% olarak)

Fiziksel Çevre Koşulları	Hiç memnun değilim	Az memnunum	Orta memnunum	Memnunum	Çok memnunum
Aydınlatma	5	35	30	30	0
Havalandırma	5	40	35	20	0
Isıtma	5	25	20	45	5
Ses yalıtımı	25	30	30	15	0

Akustik	40	25	30	5	0
---------	----	----	----	---	---

C restoranındaki annelerin memnuniyet düzeylerine bakıldığında, %55'inin aydınlatmadan, %45'inin havalandırmadan, %40'ının ısıtmadan, %20'sinin akustikten ve %10'unun ses yalıtımından memnun olduğu görülmüştür (Tablo 6).

Tablo 6. C restoranındaki annelerin fiziksel çevre koşullarından memnuniyet düzeyleri (% olarak)

Fiziksel Çevre Koşulları	Hiç memnun değilim	Az memnunum	Orta memnunum	Memnunum	Çok memnunum
Aydınlatma	5	0	35	55	5
Havalandırma	15	15	25	45	0
Isıtma	5	15	30	40	10
Ses yalıtımı	15	20	50	10	5
Akustik	15	20	45	20	0

D restoranındaki annelerin memnuniyet düzeylerine bakıldığında, %55'inin ısıtma sisteminden, %50'sinin aydınlatmadan, %45'inin havalandırmadan, %40'ının ses yalıtımından ve %35'inin akustikten memnun olduğu görülmüştür (Tablo 7).

Tablo 7. D restoranındaki annelerin fiziksel çevre koşullarından memnuniyet düzeyleri (% olarak)

Fiziksel Çevre Koşulları	Hiç memnun değilim	Az memnunum	Orta memnunum	Memnunum	Çok memnunum
Aydınlatma	0	15	25	50	10
Havalandırma	5	15	35	45	0
Isıtma	10	15	10	55	10
Ses yalıtımı	10	15	35	40	0
Akustik	10	15	35	35	0

E restoranındaki annelerin memnuniyet düzeylerine bakıldığında, %40'ının aydınlatmadan, %35'inin havalandırmadan, %25'inin ısıtma sisteminden, %20'sinin ses yalıtımından ve %5'inin akustikten memnun olduğu görülmüştür (Tablo 8).

Tablo 8. E restoranındaki annelerin fiziksel çevre koşullarından memnuniyet düzeyleri (% olarak)

Fiziksel Çevre Koşulları	Hiç memnun değilim	Az memnunum	Orta memnunum	Memnunum	Çok memnunum
Aydınlatma	0	15	35	40	10
Havalandırma	10	30	20	35	5
Isıtma	15	20	35	25	5
Ses yalıtımı	15	35	30	20	0
Akustik	35	20	40	5	0

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Çocuk oyunları çocukların psiko-sosyal gelişimleri açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu anlamda gelecek nesiller olan çocukların gelişimini olumlu yönde etkileyecek ayrıca keyifli vakit geçirecekleri ve enerjilerini harcayacakları oyun alanlarının tasarlanması gerekmektedir. Oyun alanlarının tasarımında gerekli fiziksel özellikleri taşıması için belirli parametrelerin dikkate alınması gerekmektedir. Oyun alanlarının nitelikleri çocuklarla beraber ebeveynleri de etkilemektedir. Aileler hem yemek yiyebilecekleri hem de çocuklarının keyifli vakit geçirebileceği restoranları tercih etmektedir. Bu nedenle restoranlarda oyun alanlarının bulunmasına özen gösterilmesi her iki taraf için de önem kazanmaktadır. Çalışma kapsamında ele alınan kapalı çocuk oyun alanları öncelikle restoranlar özelinde değerlendirilmiş ardından genel değerlendirme yapılmıştır.

A restoranında çatının cam olması nedeniyle kullanıcılar tarafından akustik açısından olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Fakat aydınlatma açısından saydam bir malzeme kullanılması annelerin memnuniyetlerini olumlu yönde etkilemiştir. Çatı konstrüksiyonu açılır sistem olmadığından havalandırmanın yetersiz olduğu anlaşılmıştır. Oyun alanında zemin ve duvar yüzeyleri plastik esaslı malzemelerle kaplı olmasına rağmen kullanıcıların ses yalıtımından orta düzeyde memnun oldukları görülmüştür.

B restoranında oyun alanı duvar veya cam yüzeyle sınırlandırılmadığından ortamın akustiğinden anneler memnun değildir. Ayrıca oyun alanı dış ortamla arasında cam yüzey bulunmadığından aydınlatmadan açısından yetersiz kalmıştır ve olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Oyun alanında iç mekân plastik esaslı geçirgen malzemelerle kaplı olduğundan ses yalıtımı yetersiz kalmıştır. Oyun alanı kompleks bir oyun platformundan oluştuğu için ısıyı içinde absorbe etmekte ve ısıl konfor açısından anneleri

memnun etmektedir. Ayrıca platformun küçük hacimlere bölümlendirilmiş olması ve geçirgen malzemelerden dolayı ortamdaki nem oranı ebeveynleri memnun etmektedir.

C restoranında oyun alanının cephesindeki mevcut pencere boyutları yeterli olduğundan annelerin memnuniyet düzeyi yüksek çıkmıştır. Ayrıca pencerelerin açılabilir olması nedeniyle ortamın havalandırması açısından da kullanıcı memnuniyetini sağlamıştır. Oyun alanını diğer mekanlardan cam ile ayırıldığından ısıtma anneler açısından yeterli bulunmuştur. Oyun alanında hem plastik esaslı malzeme kullanılması hem de cephede cam elemanların yer alması ses yalıtımı ve akustikten memnuniyetin orta düzeyde kalmasına neden olmuştur.

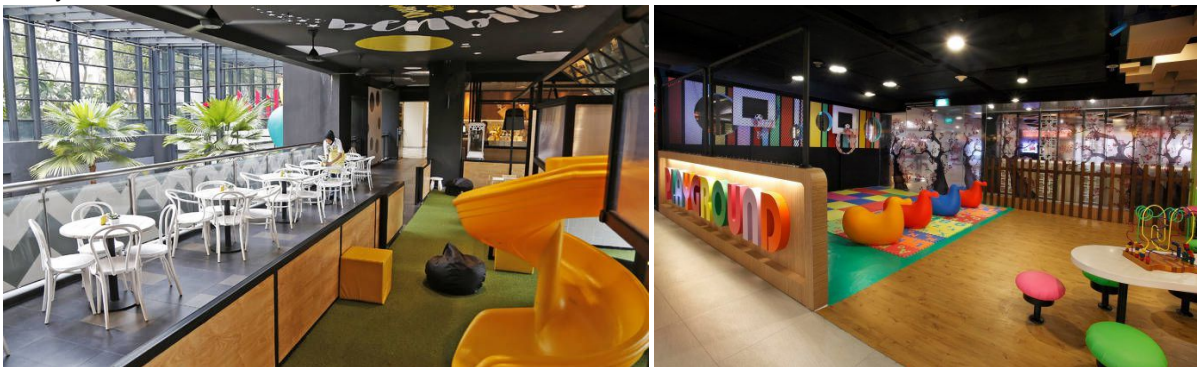
D restoranında mekânın her iki cepheden de büyük açıklı pencerelere sahip olması aydınlatma açısından memnuniyeti sağlamıştır. Oyun alanında cephedeki pencerelerin istenilen durumlarda açılabilir olması havalandırmadan memnuniyet düzeyini olumlu yönde etkilemiştir. Ayrıca mekânda camlarla kaplı duvar yüzeylerinde büyük ölçekli kalorifer peteklerinin yer alması ısıtmayı yeterli düzeyde sağlamıştır. Mekândaki cam yüzeylere rağmen zemin kaplaması olarak halı kullanılması ses yalıtımından memnuniyeti desteklemiştir.

E restoranında oyun alanında bir cephe cam yüzeyle kaplı olduğundan doğal ışık mekânda aydınlatmayı sağlamıştır. Mekânda cam yüzeylerin açılabilir olması annelerin memnuniyetini olumlu yönde etkilemiştir. Oyun alanı deniz tarafında olduğundan mekânda ısıtma için klima veya kalorifer kullanılmasına rağmen ısıtmadan memnuniyet sağlanamamıştır. Mekânın zemin kaplamasında ve duvar yüzeylerinde plastik esaslı malzeme kullanılması akustik açıdan orta düzeyde memnuniyeti sağlanmıştır.

Genel olarak restoranlarda cam yüzeylerinin cephede yoğunlukta olduğu oyun alanlarında aydınlatma açısından annelerin memnuniyeti olumlu yönde etkilenirken; akustik açıdan memnuniyeti olumsuz yönde etkilemiştir. Ayrıca mekânda cam yüzeyler bulunması iç mekânda plastik esaslı malzeme ve halı kullanımına rağmen ses yalıtımından memnuniyetin orta düzeyde kalmasına sebep olmuştur. Genel olarak oyun alanlarında ısıtma için kalorifer kullanıldığından ebeveynlerin memnuniyeti sağlamıştır. Oyun alanları çoğunlukla cam yüzeylere yakın olduğundan doğal havalandırma imkanına sahip olduğu, dolayısıyla kullanıcıların memnuniyet düzeylerini olumlu yönde etkilediği anlaşılmıştır.

Çocuk oyun alanlarının tasarımı yapılırken optimum aydınlatma ve havalandırma koşullarını sağlamak açısından en az bir cephenin açılabilir veya vasistaslı cam yüzeyli olması önerilmektedir. Cam yüzeylerde optimum akustik koşulları açısından toz tutmayan nanoteknolojik tül/perde kullanılması önerilmektedir. Mekânda cam olan yüzeyde ses yalıtımını sağlamak için çift cam kullanılması faydalı olacaktır. Akustik ve ses yalıtımını sağlamak amacıyla mekânın duvar yüzeylerinde silinebilen düz renklerde duvar kağıtları ve zemin kaplaması olarak toz tutmayan, kolay temizlenebilen halılar kullanılmalıdır. Cam sistemlerinin kayar sistem yapılması sıcaklığın ve nemin dengelenmesi için önemlidir. Cam yüzeyleri güney cephesinde kullanılması gerekmektedir fakat yazın sıcaklığı dengelemek açısından güneş kırıcı elemanlar kullanılmalıdır.

Yurtdışındaki restoranların kapalı çocuk oyun alanları örneklerine bakıldığında mekanla iç içe geçmiş anne ve çocukla görsel bağlantısı bulunan ve bu şekilde çocuğun denetimi sağlayabilen açık mekanların sıklıkla karşılaşılmaktadır (Şekil 2). Bu şekilde tasarlanan oyun alanlarında çocuklar kötü havalandırılmış küçük ve kapalı alanlardan uzak, anne ile çocuk arasındaki iletişimin sürekliliği sağlanacaktır. Ayrıca çocukların güvenliğini ve annelerin süreç boyunca keyifli zaman geçirmelerini destekleyecektir.

Şekil 2. Yurtdışındaki restoranlarda kapalı oyun alanları (Benbino ve Buffet Town), (Url-1; Url-2)

Ses kontrolü bir tek mekan bileşenleri ve malzemelerle de sağlanmayabilir. Ses kontrolü sadece sesi absorbe edebilen malzemeler ile değil çocuğun yetiştirme tarzı ve çocuğun alışkanlıklarına da bağlıdır.

Yurtdışındaki bilinçli ebeveynler çocuklarına küçük yaşlardan itibaren yaratıcılığını geliştirebilecek oyunlara ve okuma alışkanlığını sürdürülebileceği aktivitelere öncelik vermektedir. Bu aktivite ile çocuk isterse bireysel oyunlar lego, kitap okuma vb. ya da başka çocuklarla da birlikte kutu oyunları gibi sosyalleşebilmektedir. Ayrıca pasif etkinliklerle de çocuğun aşırı terlemesi önlenerek sağlığı da tehlikeye girmeyecektir ve yanı sıra mekanda gürültü/ses denetimi de sağlanmış olacaktır (Şekil 3).

Şekil 3. Pasif oyun seçeneği restoran örnekleri (Bricksncubes, RGB & The Bean Hive), (Url-3; Url-4)

Sonuç olarak çalışmada seçilen örnek alanına bağlı olarak restoranlarda kapalı çocuk oyun alanları tasarımında yeterli ve konforlu mekân tasarımları gerçekleştirilmediği görülmüştür. Halbuki hem tasarımcılar hem de işletme sahipleri çocuklarımıza kaliteli ve yaşanabilir sağlıklı mekanlar sunmakla yükümlüdür. Çocuklar yetersiz fiziksel çevre koşullarında olumsuz etkilenmektedir. Çocuğun sağlıklı gelişimi için oyun oynaması ve zamanını iyi değerlendirebilecek aktivitelerde bulunması gerekmektedir. Diğer yandan restoran işletmeciliğinin mutlu çocuklar ve bunun sonucunda mutlu ebeveynler ile mekanlarına talebin artmasına da etkileyecektir. Bunun dışında alışıldık tasarımlar dışında konsept tasarımlara ağırlık verilmelidir. Özellikle yurtdışında olduğu gibi mekân özellikleri ve menüsü ile çocuk dostu restoran tasarımları etkin hale gelmelidir. Özellikle bu tasarımların sürdürülebilir tasarım kriterleri göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Bu tasarım yaklaşımı sağlıklı hava kalitesine sahip, doğal çevre dostu malzeme kullanılmış, yenilenebilir enerji ile gereksiz enerji sarfiyatını önleyen, mekân estetiği ile kullanıcıları çekebilen ve sağlıklı menüler ile çocukların gelişiminde bulunan mekân tasarımları gerçekleştirilecektir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Yıldız (2013). Çocuk Oyun Alanları Üzerine Bir Araştırma: İstanbul, Isparta, Eskişehir, Erzurum, Kayseri, Ankara, Zonguldak ve Trabzon İlleri Örneği. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, Yıl 3, 10.
- Al-Qudah, Muhammed M. Yahia (2003). *Çocuğun Gelişiminde Oyun Alanlarının Rolü*. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Seminer Notları, Ankara.
- Aral, Neriman (2000). Çocuk Gelişiminde Oyunun Önemi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 265, s.15-17.
- Aral, Neriman, Gülen Baran, Şenay Bulut ve Serap Çimen (2000). *Drama*. İstanbul: Ya Pa Yayıncılık.
- Bal, Arzu (2005). *Zonguldak Kenti Yeşil Alan Sistemindeki Çocuk Oyun Alanlarının Durumunun Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Açısından İrdenilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Mimarlık Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Blakely, Kim Susan (1994). Parents' Conceptions of Social Dayers to Children in the Urban Environment, *Children's Environments*, 11 (1), 16-25.
- Egemen, Ayten Yılmaz, Özge ve Akil, İpek (2004). Oyun, Oyuncak ve Çocuk. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 5(2), s. 39 - 42.
- Heseltine, Peter ve Holborn, John (1987). Playgrounds. *The Planning, Design and Construction of Play Environments*, London: Mitchell, s. 11.
- Jones, Maggie (2001). *Oyun ve Çocuk*. Çev. Ayda Çayır, İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.
- Öymen Gür, Şengül ve Zorlu, Tülay (2002). *Çocuk Mekanları*. İstanbul: YEM Yayınları.
- Powell, Kenneth E (2005). Land Use, The Built Environment, And Physical Activity: A Public Health Mixture; A Public Health Solution. *Amerikan Journal of Preventive Medicine*, 28, (252), s. 216-217.
- Sezer, Filiz Şenkal (2015). Sağlık Ocaklarında Konfor Koşullarının Değerlendirilmesi: Bursa/Nilüfer Örneği. *Çukurova Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 30(1), 197-208.
- Tavşan, Filiz (2015). *Kişisel Fotoğraf Arşivi*. Trabzon.
- Tavşan, Filiz (2017). *Çocuk Oyun Alanları*. Basılmamış Yüksek Lisans Ders Notları, KTÜ Mimarlık Fakültesi, Trabzon.
- Tekkaya, Ela (2001). Tasarlanmamış Çocuk Hakları: Ankara Çocuk Oyun Alanları. *Milli Eğitim Dergisi*, s. 151. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/tekkaya.htm> Erişim tarihi: 25.04.2018
- Uluğ, Handan ve Altan, Sevil (2007). *Kuzey Adana'daki Çocuk Oyun Alanlarının Bitki Seçimi Yönünden İrdenilmesi*. <http://library.cu.edu.tr/tezler/6587.pdf>
- URL-1, <https://media.timeout.com/images/102935527/630/472/image.jpg> Erişim tarihi: 19.05.2018
- URL-2, http://sf1.mariefranceasia.com/wp-content/uploads/sites/7/2016/06/11222507_976479919061517_15938800762693258_o-615x410.jpg Erişim tarihi: 20.05.2018
- URL-3, http://sf2.mariefranceasia.com/wp-content/uploads/sites/7/2016/06/12439395_1089431141108620_6558212165951416211_n-410x410.jpg Erişim tarihi: 20.05.2018

URL-4, <https://pbs.twimg.com/media/Bx4dXouCQAAqrPz.jpg> Erişim tarihi: 20.05.2018

Ünal, Merve (2009). Çocuk Gelişiminde Oyun Alanlarının Yeri ve Önemi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2).

Yörüköđü, Atalay (2002). *Çocuk Ruh Sağlığı: Çocuğun Kişilik Gelişimi, Yetiřtirilmesi ve Ruhsal Sorunları*. İstanbul: Özgür Yayınları.

Yüksel, Ően (2018). Fiziksel Çevre Kontrolü: Önemi ve İç Mimarlık Eğitimindeki Yeri. *Kent Akademisi*, 11(1), s. 108-116.